

Ερευνητικό Πρόγραμμα: Κοινωνικές και Οικονομικές επιπτώσεις στις Βιομηχανικές / Εμπορικές Επιχειρήσεις και την Απασχόληση στη Δυτική Αθήνα από το σεισμό της 7.8.1999: Ανάλυση Τάσεων και Προτάσεις Μέτρων Πολιτικής

Περίληψη

Σε περιόδους αυξημένου διεθνούς προβληματισμού για την ασφάλεια των πόλεων και των μητροπόλεων από φυσικές καταστροφές και για το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η μείωση της τρωτότητας ή ευπάθειας των κοινωνικών και οικονομικών μονάδων (όχι πλέον μόνο των δομικών κατασκευών) σε γεγονότα έκτακτων κρίσεων, ένα ερευνητικό πρόγραμμα όπως αυτό δεν μπορεί παρά να εκληφθεί ως ανταπόκριση στο κάλεσμα των καιρών. Ο ΟΑΣΠ αναθέτοντας στο Τμήμα Γεωγραφίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου την ευθύνη ανίχνευσης και παρουσίασης των υλικών αλλά και άυλων επιπτώσεων του τελευταίου σεισμού της Αθήνας στις επιχειρήσεις και την απασχόληση του δυτικού τμήματος της Πρωτεύουσας, εισάγει για πρώτη φορά στην Ελλάδα ένα συστηματικό προβληματισμό για το πώς μια φυσική καταστροφή διαταράσσει τις οικονομικές δραστηριότητες και τον παραγωγικό ιστό των πόλεων. Η καταγραφή των αποτυπωμάτων και πληγών που άφησε ο σεισμός της 7/9/1999 στον παραγωγικό ιστό της Δυτικής Αθήνας και η αξιολόγηση της βοήθειας και στήριξης που προσέφερε η Πολιτεία για την επούλωση των πληγών είναι το πρώτο παράδειγμα ίσως και υπόδειγμα για μια σειρά ανάλογων προσεγγίσεων που θα πρέπει να ακολουθήσουν ώστε να καλυφθεί όλο το φάσμα των ενδεχόμενων φυσικών καταστροφών και ολόκληρη η ποικιλία των κοινωνικών / οικονομικών μονάδων που αιφνιδιάζονται από τέτοια έκτακτα γεγονότα.

Η έρευνα, καθώς δεν είχε τη δυνατότητα να αξιοποιήσει προϋπάρχουσα σχετική γνώση για τον ελληνικό χώρο, παρά μόνο κάποια σποραδικά διδάγματα της διεθνούς εμπειρίας, τα οποία άλλωστε θα έπρεπε να περάσουν από έλεγχο και επιβεβαίωση (ή διάψευση), επικεντρώθηκε αναπόφευκτα στην εμπειρική θεώρηση των πραγμάτων. Έτσι, παρά το γεγονός ότι ο τόμος της τελικής έκθεσης του έργου, περιλαμβάνει ένα εκτεταμένο κεφάλαιο επισκόπησης της διεθνούς βιβλιογραφίας, η δομή του περιεχομένου του χαρακτηρίζεται από την ενισχυμένη παρουσία της έρευνας πεδίου.

Η επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας (Κεφ.3) έχει σημαντική συμβολή στη διάρθρωση και τα αποτελέσματα της έρευνας. Έριξε φως στα ζητούμενα της έρευνας πεδίου, στο που δηλαδή θα έπρεπε να εστιάζουν τα ερωτήματά της και επηρέασε τις μεθοδολογικές επιλογές της ερευνητικής ομάδας για τον τρόπο διεξαγωγής της: Κατά πρώτο λόγο λοιπόν, οι ερευνητές διερεύνησαν τις βραχυπρόθεσμες και τις μακροπρόθεσμες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις του σεισμού (ενδεχομένως και θετικές), τις υλικές απώλειες (στα κελύφη, τον εξοπλισμό και τα αποθέματα των επιχειρήσεων) και τις άυλες απώλειες (στα δίκτυα προμηθευτών, πελατών και υπεργολάβων, στα επίπεδα απασχόλησης, τη ρευστότητα, την παραγωγή, τα οικονομικά αποτελέσματα). Κατά δεύτερο λόγο προσέγγισαν τις δηλωμένες ως πληγείς από υλική άποψη, μεμονωμένες επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως του πολεοδομικού τους περιβάλλοντος όσο και επιχειρήσεις με άδηλες μη καταγραμμένες απώλειες ενταγμένες όμως σε ένα τραυματισμένο και αποδιαρθρωμένο από το σεισμό πολεοδομικό περιβάλλον.

Η έρευνα πεδίου κάλυψε τους Δήμους της Δυτικής Αθήνας: Αγ. Βαρβάρας, Αγ. Αναργύρων, Αιγάλεω, Ιλίου (Νέων Λιοσίων), Καματερού, Περιστερίου, Πετρούπολης και Χαϊδαρίου. Αναπτύσσεται σε 5 κεφάλαια (Κεφ. 4 έως και 8) ξεκινώντας (στο κεφ.4) με την παρουσίαση του σεισμικού φαινομένου της 7^{ης} Σεπτεμβρίου 1999. Μετά από μια συνοπτική περιγραφή των χαρακτηριστικών του σεισμικού γεγονότος - η οποία καταλήγει με τη διαπίστωση ότι ο συγκεκριμένος σεισμός ήταν δυσμενέστατος για τις δύσκαμπτες κατασκευές – ακολουθεί αναφορά στη συμπεριφορά των γεωλογικών δομών της περιοχής των δήμων της Δ. Αττικής και στο συσχετισμό τους με τη χωρική κατανομή των βλαβών.

Με το Κεφ. 5 ο αναγνώστης εισάγεται στον πυρήνα του αντικειμένου της έρευνας πεδίου. Το κεφάλαιο ασχολείται με τις βραχυπρόθεσμες κοινωνικές / οικονομικές επιπτώσεις του σεισμού τόσο σε νοικοκυριά όσο και σε επιχειρήσεις σαρώνοντας ένα σημαντικό πλήθος αυτών των μονάδων στους υπό μελέτη Δήμους. Αξιοποιώντας δευτερογενή ποσοτικά δεδομένα τα οποία υποβλήθηκαν σε στατιστική επεξεργασία, αποκρυσταλλώνονται τα μακροσκοπικά χαρακτηριστικά των πληγέντων νοικοκυριών, των πληγείσων κατοικιών, των πληγείσων μορφών απασχόλησης και των πληγείσων οικονομικών μονάδων όπως εκδηλώνονται λίγες εβδομάδες μετά το σεισμό. Αποκλειστική πηγή γι' αυτή την ανάλυση είναι το ΥΠΕΣΔΔΑ (Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης) που σε συνεργασία με την ΕΣΥΕ πραγματοποίησε σχετική απογραφή ένα μήνα μετά το σεισμό. Παρά το γεγονός ότι η απογραφή δεν αφορούσε το σύνολο του πληγέντος δυναμικού, η ανάλυση προσφέρει μια καλή ένδειξη και εικόνα των προθέσεων και αναγκών των πληγέντων. Έτσι, για τις επιχειρήσεις (αλλά και τα νοικοκυριά) προέχει η γρήγορη, έστω και όπως-όπως, επίλυση των προβλημάτων τους, με την εξασφάλιση κατά το δυνατόν της παραμονής τους στη γειτονιά της κατοικίας ή εργασίας τους. Επιδίωξη είναι η άμεση συνέχιση της κανονικής λειτουργίας της επιχείρησης, ακόμη και σε “τραυματισμένα” ή πρόχειρα επισκευασμένα κελύφη ενώ η μετεγκατάσταση μοιάζει δύσκολη απόφαση και προοπτική ορατή μόνο από τις μεγαλύτερες, πιο ανθηρές, μονάδες.

Η θεώρηση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων ξεκινά στο κεφ.6 με τις υλικές απώλειες των επιχειρήσεων (που εκδηλώνονται μεν βραχυπρόθεσμα αλλά μπορεί να έχουν μακρά διάρκεια). Η ερευνητική ομάδα πραγματοποίησε μια πλειάδα καταγραφών σε αρμόδιους φορείς που δεν επικοινωνούν και δεν συντονίζονται μεταξύ τους. Για τις κτιριακές απώλειες βασική, αξιόπιστη πηγή είναι το ΥΠΕΧΩΔΕ που αρχειοθέτησε τα αποτελέσματά του γνωστού δευτεροβάθμιου ελέγχου στους Τομείς Αποκατάστασης Σεισμοπλήκτων (ΤΑΣ Βιομηχανίας και ΤΑΣ Δήμων). Δημιούργησε έτσι την απαραίτητη βάση δεδομένων για τον καθορισμό των δικαιούχων στεγαστικής συνδρομής και δωρεάν κρατικής αρωγής. Η ερευνητική ομάδα αξιοποίησε το σύνολο των αρχειοθετημένων μεταποιητικών επιχειρήσεων που στεγάζονταν σε κτίρια αποκλειστικής χρήσης (όλο το αρχείο του ΤΑΣ Βιομηχανίας) και ένα δείγμα επιχειρήσεων σε κτίρια μεικτών χρήσεων (κυρίως με κατοικίες), για να καταρτίσει τελικά μια βάση δεδομένων 226 πληγείσων επιχειρήσεων (από τους ΤΑΣ Δήμων) που θα μπορούσε να μελετήσει με μεγαλύτερη εμβάθυνση και προσοχή. Πρόκειται για κατά τεκμήριο μικρές επιχειρήσεις (με λιγότερους από 15 εργαζόμενους), που ανήκουν σε 4 ομάδες κλάδων (ετοιμού ενδύματος-δέρματος-παπουτσιών, ξυλουργείων-επίπλων-μεταλλικών κατασκευών-ειδών οικιακής χρήσης, τροφίμων και συννεργείων-μηχανουργείων-πλαστικών-χημικών-τυπογραφείων).

Για τις απώλειες των επιχειρήσεων σε κινητά αποθέματα και εξοπλισμό βασική, σχεδόν αποκλειστική, πηγή ήταν το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθήνας (ΒΕΑ) που πραγματοποίησε αυτοψίες με τη συμμετοχή πραγματογνωμόνων για να καταγράψει σε εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης, στο διάστημα από 15/9/1999 έως 15/11/1999, τις ζημιές επιχειρήσεων μετά από αίτησή τους. Προέκυψαν έτσι 161 εκθέσεις, που είναι ένας μικρός αριθμός σε σχέση με τον αναμενόμενο, δικαιολογείται όμως από το γεγονός ότι οι αιτούντες ήταν μόνο μέλη του ΒΕΑ που είχαν τις προϋποθέσεις να δεχθούν πραγματογνωμοσύνη. Ο κλάδος με τις μεγαλύτερες ζημιές στα μηχανήματα ήταν των τροφίμων. Οι ζημιές στις πρώτες ύλες επιβάρυναν κυρίως τις επιχειρήσεις τζαμιών και κρυστάλλων, οι δε ζημιές στα εμπορεύματα / προϊόντα επιβάρυναν τόσο τις τελευταίες όσο και τις μονάδες φωτιστικών.

Στο Κεφ. 7 παρουσιάζεται η έρευνα πεδίου σε 50 επιχειρήσεις, που επιλέχθηκαν ως αντιπροσωπευτικό δείγμα από τις 226, για να αντληθούν πλέον (μέσω ερωτηματολογίου) αναλυτικές πληροφορίες για τη νομική και άλλη ταυτότητα της καθεμιάς, τα χαρακτηριστικά της κτιριακής υποδομής που χρησιμοποιεί, τις υλικές και άυλες απώλειές της αλλά και για το είδος της βοήθειας και στήριξης που της παρείχε η Πολιτεία ή άλλος φορέας (πχ ασφαλιστικός οργανισμός). Η επεξεργασία των αποτελεσμάτων των 50 ερωτηματολογίων έδωσε χρήσιμα και κρίσιμα συμπεράσματα.

Οι μικρές επιχειρήσεις που είναι διάχυτες στον ιστό της πόλης παραπονούνται όχι τόσο για τις ορατές υλικές ζημιές τους στο χώρο και τα μηχανήματα που χρησιμοποιούν (που άλλωστε ήταν κατά τεκμήριο μικρές), αλλά για τη διακοπή της παραγωγικής διαδικασίας που προκύπτει για χίλιους λόγους μετά από ένα σεισμό και όχι βέβαια μόνο λόγω των κτιριακών τους βλαβών. Η διακοπή αυτή έχει πολλαπλές επιπτώσεις στην εκτέλεση των παραγγελιών, στις δυνατότητες ανταπόκρισης σε οφειλές μισθών, φόρων, εισφορών και ενοικίου, στα υπερβολικά δίκτυα και στις πρακτικές οργάνωσης των πωλήσεων και εν τέλει στα οικονομικά αποτελέσματα. Οι άτυπες πρακτικές που εξασφαλίζουν την επιβίωση πολλών από αυτές τις μονάδες σε κανονικές περιόδους (μέσω της μείωσης του κόστους λειτουργίας τους) εντείνονται μετά από ένα σεισμό στην απεγνωσμένη προσπάθεια της επιχείρησης να επιβιώσει. Η χρήση της ατομικής και οικογενειακής υπερεργασίας, η απασχόληση ξένων εργαζόμενων σε ακατάλληλους χώρους, η συνέχιση της λειτουργίας χωρίς άδειες και η πραγματοποίηση επισκευών χωρίς την επίβλεψη μηχανικού, όλα αυτά εντατικοποιούνται. Ωστόσο, με αυτή την κουλτούρα της εξατομικευμένης και παραβατικής διευθέτησης των προβλημάτων και της γενικευμένης δυσπιστίας απέναντι στο κράτος και την υποστήριξη που προσφέρει, οι ανασφαλείς χώροι εργασίας πληθαίνουν στην πόλη και η τελευταία κινδυνεύει να μετατραπεί σταδιακά σε μια απειλητική για τους κατοίκους της δομή.

Όπως ήδη εξηγήθηκε το ενδιαφέρον της έρευνας δεν εξαντλήθηκε στο αντικείμενο «πληγείσα επιχείρηση με υλικές απώλειες». Με πλήρη συνείδηση του γεγονότος ότι ένα τραυματισμένο από το σεισμό αστικό τοπίο διαταράσσει τη λειτουργία των εντός αυτού διάχυτων επιχειρήσεων, ακόμη και αν αυτές δεν είδαν καθόλου βλάβες στα κινητά και ακίνητα αποθέματά τους, η ερευνητική ομάδα πραγματοποίησε συμπληρωματική έρευνα πεδίου σε μια εκτεταμένη πληγείσα περιοχή, το Δήμο Ιλίου

(κεφ.8). Επισκέφθηκε όλες τις μεταποιητικές μονάδες μέσα στα όρια του Δήμου για να καταγράψει τις μείζονες μεταμορφώσεις του μεταποιητικού παραγωγικού ιστού μετά το σεισμό: τις μετακινήσεις επιχειρήσεων, την εξαφάνιση άλλων, τις αλλαγές σε προϊόντα και κλάδους παραγωγής, τις αλλαγές σε υπεργολαβικά δίκτυα, τη μείωση ή αύξηση προσωπικού, την αναβάθμιση ή επιδείνωση κτιριακών και άλλων υποδομών. Αυτό το εκτεταμένο οδοιπορικό έδειξε ότι ο παραγωγικός ιστός της γειτονιάς του Ιλίου δεν απώλεσε την όποια ζωτικότητα διέθετε πριν από το σεισμό, αφού σημειώθηκαν στην περιοχή αρκετές νέες ιδρύσεις. Οριστικά κλεισίματα επιχειρήσεων σημειώθηκαν επίσης (χωρίς να είναι βέβαιο ότι θα πρέπει να αποδοθούν στο σεισμό). Γεγονός είναι ότι οι μονάδες που επιβίωσαν επισκεύασαν τις ζημιές τους (πιθανότατα με αυτοεπισκευή) και διατήρησαν τα επίπεδα απασχόλησής τους. Η κρισιμότερη απώλεια των επιχειρήσεων της περιοχής ήταν οι απώλειες πελατείας, κάτι που μοιάζει εύλογο και αναμενόμενο, αφού πρόκειται κυρίως για πολύ μικρές βιοτεχνίες ενσωματωμένες σε υπεργολαβικά δίκτυα.

Στο (Κεφ.9) επελέγησαν πληροφοριοδότες που λόγω της θέσης, ιδιότητας ή αρμοδιότητάς τους είχαν μια σφαιρική αντίληψη για το αν, πώς και γιατί χάθηκαν προσωρινά ή μόνιμα θέσεις απασχόλησης, πώς ενήργησε η Πολιτεία για να αποκαταστήσει τους «χαμένους» και ποιες πρωτοβουλίες ανέλαβαν οι ίδιες οι επιχειρήσεις για την επαναφορά τους στην πρότερη κατάσταση.

Ο σεισμός δημιούργησε μια χρυσή ευκαιρία για πολλές επιχειρήσεις να απαλλαγούν με σύντομες και συχνά παράνομες διαδικασίες από αυτό που θεωρούσαν ως υπεράριθμο προσωπικό τους. Από την άλλη πλευρά η Πολιτεία στα πλαίσια της γενικότερης ανοχής της απέναντι στην παραβατικότητα «κλείνει τα μάτια» απέναντι στις επιπτώσεις που έχει αυτή η παραβατικότητα στους όρους υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων. Άλλωστε η μέριμνα της για την αποκατάσταση των επιχειρήσεων και της επαγγελματικής στέγης γενικότερα υπήρξε από ανεπαρκής έως ελάχιστη. Η προτεραιότητά της ήταν οι κατοικίες και το είδος της στήριξης που παρείχε σε αυτές δεν λάμβανε προφανώς υπόψη τις ιδιαιτερότητες και ανάγκες των επιχειρήσεων. Οι χρονοβόρες διαδικασίες για την παροχή αυτής της αρωγής και οι δυσβάστακτοι οικονομικοί όροι για επιχειρήσεις ήδη επιβαρημένες με δανεισμό κατέστησαν αυτή τη βοήθεια ουσιαστικά άχρηστη.

Το Κεφ. 10 φέρνει σε αντιπαράθεση τις θεσμοθετημένες και μη (όπως το Ασφαλιστικό Νομοσχέδιο), ρυθμίσεις της Πολιτείας για αποκατάσταση, με την κριτική των επιχειρήσεων και των εργαζομένων. Η ερευνητική ομάδα ασκεί κριτική ως προς την πάγια πρακτική του ελληνικού κράτους να χορηγεί μεμονωμένα σεισμόδάνεια για την αποκατάσταση του κτιριακού αποθέματος.

Κάποτε πρέπει η Πολιτεία να συνειδητοποιήσει ότι το προστατευτέο αντικείμενο δεν είναι μόνο και δεν είναι κυρίως η στεγάζουσα κατασκευή και ο ιδιοκτήτης της. Είναι οι εργαζόμενοι, τα μηχανήματα, τα προϊόντα, τα εισοδήματα, οι θέσεις απασχόλησης, η τοπική και η περιφερειακή οικονομία και η κοινωνική ευημερία.

Στο Κεφάλαιο των συμπερασμάτων (11) ανακεφαλαιώνονται τα ευρήματα της έρευνας τα οποία εν συντομία είναι τα παρακάτω:

- Η διακοπή της παραγωγικής διαδικασίας κόστισε περισσότερο από τις ορατές κτιριακές βλάβες στις μικρές, διάχυτες στη Δυτική Αθήνα, επιχειρήσεις.
- Οι υλικές ζημιές στα κελύφη των επιχειρήσεων συνδέονται στενά με την οικοδομική παραβατικότητα που χαρακτηρίζει (μεταξύ άλλων) πολλές από αυτές, οι δε ζημιές στα αποθέματα και τα μηχανήματα έπληξαν τους κλάδους με αντίστοιχη ευπάθεια πρώτων υλών ή προϊόντων και εξοπλισμού.
- Καθώς η διακοπή της λειτουργίας των επιχειρήσεων επιβαρύνει τα οικονομικά τους, η πιο εύκολη λύση είναι η συρρίκνωση των θέσεων εργασίας, γι' αυτό η απασχόληση, ιδιαίτερα της μεσαίας ηλικίας, είναι ευάλωτη στις επιπτώσεις από το σεισμό.
- Μετά από το σεισμό εντατικοποιούνται οι άτυπες και άνομες πρακτικές αμυντικού χαρακτήρα που εξασφαλίζουν την επιβίωση πολλών από τις θεωρούμενες επιχειρήσεις σε κανονικές περιόδους.
- Οι παράμετροι «δανειακές υποχρεώσεις» και «διαθεσιμότητα χρόνου αποκατάστασης» αποδείχθηκαν κρίσιμες για το αν οι επιχειρήσεις αξιοποίησαν ή όχι τη στήριξη της Πολιτείας
- Η Πολιτεία έχει στραμμένη την προσοχή της στα κτιριακά κελύφη. Καθώς υποτιμάει τους δρώντες και τα δρώμενα, μεταξύ άλλων τις παραγωγικές δραστηριότητες, οξύνει τις αντιθέσεις μεταξύ ενοικιαστών-επιχειρηματιών και των ιδιοκτητών της στέγης τους και εξωθεί τους πρώτους προς τα άτυπα δίκτυα και τις παραβατικές διεξόδους.
- Η αυτοθεραπεία των μετασεισμικών προβλημάτων των επιχειρήσεων και κυρίως οι αυτοεπισκευές επιδεινώνουν την εύθραυστη συχνά ανθεκτικότητα των χώρων εργασίας, καθιστώντας τους επικίνδυνους για τους εργαζόμενους στη μετά το σεισμό εποχή.
- Ο σεισμός είναι καταλυτικός όχι μόνο για τη συρρίκνωση κλάδων οικονομικής δραστηριότητας, αλλά επίσης για την ανάδυση νέων.

Η έρευνα ολοκληρώνεται με μια, πρόσκληση και πρόταση της ερευνητικής ομάδας προς την Πολιτεία για μια εναλλακτική πολιτική μετασεισμικής αποκατάστασης. Μια πολιτική που δίνει προτεραιότητα στις δραστηριότητες, την κοινωνική και οικονομική ζωή, υποτάσσοντας την αποκατάσταση του κελύφους στις ανάγκες τους και όχι το αντίστροφο. Ο σεισμός, ισχυρίζεται η ερευνητική ομάδα, ανοίγει πληγές και δημιουργεί ανάγκες, ταυτόχρονα όμως ανοίγει νέες δυνατότητες και ευκαιρίες: καταστρέφει επισφαλείς υποδομές που θα έπρεπε να αντικατασταθούν, μετριάξει προβλήματα σπανιότητας χώρου με τα κενά που ανοίγει στον αστικό ιστό, ανατρέπει προσδοκίες για προσπορισμό κερδών από άνοδο των αξιών γης και αλλάζει νοοτροπίες και πρότυπα για την υπερεκμετάλλευση της αστικής γης. Στην περίπτωση των επιχειρήσεων, οι υλικές απώλειες σε σύζευξη με τα μέτρα αποκατάστασης μπορούν να διαμορφώσουν ένα ευνοϊκό τοπίο για θεραπεία των προκαταστροφικών στρεβλώσεων του παραγωγικού ιστού. Αρκεί η Πολιτεία να αποδεχθεί ότι πολλές επιχειρήσεις λειτουργούν σε παράνομα, επισφαλή κελύφη και να πάρει μέτρα ώστε τουλάχιστον αυτά να μη γίνουν επισφαλέστερα. Πρέπει να εκμεταλλευτεί την ευκαιρία για στήριξη του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων που λειτουργούν με απαρχαιωμένο εξοπλισμό όταν αυτός υφίσταται ζημιές, να στηρίζει τις επιχειρήσεις που είναι αναγκασμένες να διακόψουν τη λειτουργία τους προκειμένου να μετακινηθούν, και τέλος, να αξιοποιήσει την “ευκαιρία” του σεισμού για να ενθαρρύνει την απομάκρυνση επιχειρήσεων από μειονεκτικές, προβληματικές θέσεις του αστικού ιστού.

Αν η Πολιτεία αξιοποιήσει τη δυνατότητα που δίνεται μετά από ένα σεισμό (η γενικότερα από οποιαδήποτε άλλη φυσική καταστροφή) για ευεργετικές παρεμβάσεις, μπορεί να διορθώσει κάποια από τα διαρθρωτικά και χωροταξικά προβλήματα του μεταποιητικού τομέα της Πρωτεύουσας, μπορεί δηλαδή να πετύχει μετασεισμική αποκατάσταση με πολεοδομική εξυγίανση και ανάπτυξη.